

Archeologisch noodonderzoek in de Grotestraat te Geraardsbergen.

1000 jaar stadsgeschiedenis in een notendop...

Johan DESCHIETER en Tineke DE WANDEL

Van 21 tot en met 30 april voerden archeologen van het PAM-Velzeke ⁽¹⁾ een kleinschalig noodonderzoek uit in de Grotestraat te Geraardsbergen. De onderzochte zone omvatte twee bouwpercelen (n.v.d.r. de voormalige juwelier Colin) en biedt binnenkort plaats aan een winkel- en appartementsblok.

Na het machinaal strippen van het terrein kwamen over een oppervlakte van 320 m² een 70-tal archeologische structuren aan het licht (afb. 1). In het voormalige tuingedeelte van beide percelen bleken de antropogene ⁽²⁾ pakketten en sporen intact bewaard. Langs drie zijden kon een stratigrafische sequentie van meer dan drie meter diep worden opgetekend.

In de noordoostelijke hoek van het bouwterrein bevond zich het oudste spoor: in een houtskoolrijke opvullingslaag van deze kuil stak een rand van een kogelpot (een middeleeuws bolvormige pot) die typologisch en technisch in de 10de - 11de eeuw onder te brengen valt. Over het volledige oppervlak van de bouwput strekte zich verder een 60 tot 80 cm dik, lichtgrijs pakket uit, ontstaan als gevolg van agrarische activiteiten. Enkele kuilen van diverse afmetingen hingen samen met deze laag: ze bevatten overwegend grijze ceramiek (fragmenten van onder meer kogelpotten en kruiken) en enkele scherfjes hoog versierd aardewerk. Een algemene datering in de tweede helft van de 13de en eerste helft van de 14de eeuw lijkt voor dit niveau aangewezen.

Archeologen van het PAM-Velzeke voeren een kleinschalig noodonderzoek uit in de Grotestraat te Geraardsbergen (afb. 1).

Een met afvallagen opgevulde leemwinningsput uit de 15de of 16de eeuw (afb. 2).

⁽¹⁾ PAM is Provinciaal Archeologisch Museum

⁽²⁾ Antropogeen: van menselijke oorsprong.

Vanaf de 15de en 16de eeuw bleek deze zone onderworpen aan intense graafactiviteiten: uit grote, diepe kuilen recupereerde men zandige leem waarna deze snel gedempt werden met aarde, bouwpuin, en gemengd afval. Opmerkelijk hierbij zijn vier kuilen waarvan de inhoud uitsluitend is samengesteld uit brokken verbrande leem, afkomstig van gesloopte constructies in vakwerk. Andere structuren uit die tijd leverden tal van aardewerkvondsten op: het vormenassortiment is heel divers en omvat naast rood en grijs aardewerk, ook Rijnlandse importen. Uit de bovenlaag van één bepaalde kuil komt een scherf in laat-Valenciaanse lusterwaar. Een andere merkwaardige vondst bestaat uit fragmenten van een geglazuurde voorraadpot waarop in wit slib de naam "Maria" is aangebracht (afb. 3). Uit diverse dempingslagen werden talrijke grondmonsters gerecupereerd voor onderzoek naar botanische en dierlijke resten. Uit de late 18de eeuw stamt tenslotte een diepe kuil die naast een aanzienlijke hoeveelheid baksteenpuin en botmateriaal, ook een serviescomplex voortbracht, samengesteld uit o.m. glas, faience en rood aardewerk.

De recent onderzochte sector situeerde zich in de late middeleeuwen binnen de ommuurde benedenstad. Uit de oude iconografie blijkt het areaal tussen de toenmalige Hoekstraat (bovenloop van huidige Grotestraat) en de Sint-Katelijnekerk (de huidige Sint-Catharinakerk) gekenmerkt door een vrij open karakter (afb. 4). Dit beeld wordt bevestigd door een eerste evaluatie van de archeologisch data: de onderzochte site bracht geen directe bewoningssporen of aanverwante resten voort. Hoewel het terrein vanaf de 13de eeuw binnen de stadsvestingen kwam te liggen, fungeerde het eeuwenlang binnen het kader van agrarische activiteiten (akker- en/of tuinbouw, boomgaard,...); deze

Fragmenten van een geglazuurde voorraadpot waarop in wit slib de naam "Maria" is aangebracht (af. 3).

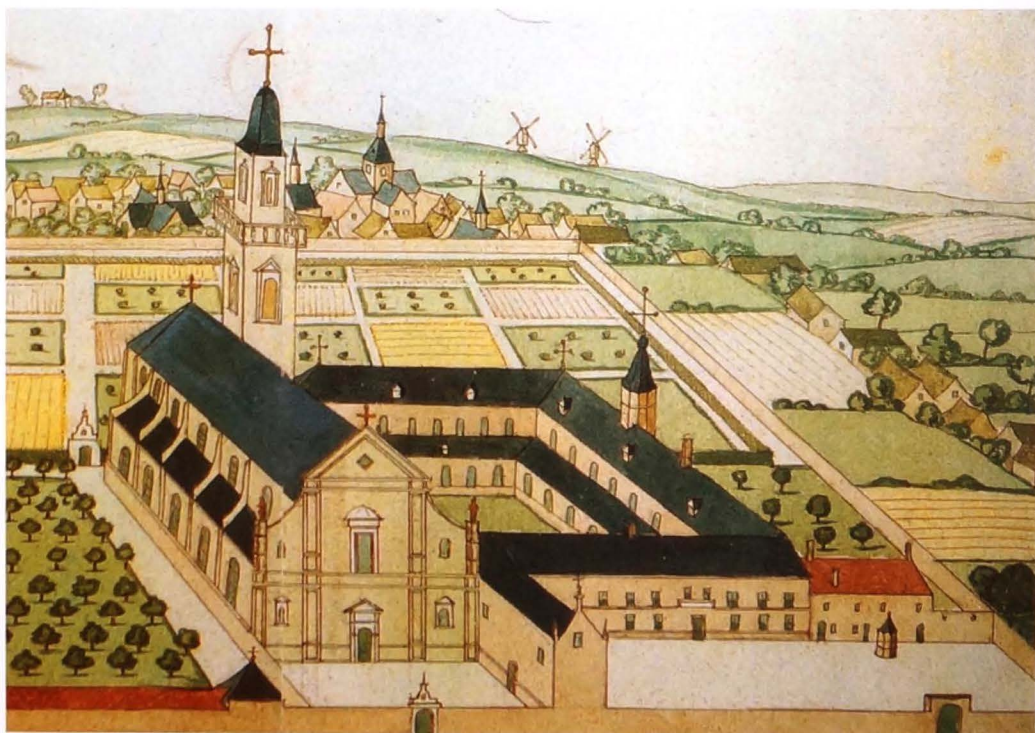
gronden waren bij gelegenheid ook een uitgelezen locatie voor kleinschalige leemexploitatie en dienden finaal ook als stortplaats voor allerhande afval.

Het noodonderzoek in de Grotestraat heeft nogmaals aangetoond welk archeologisch potentieel in de Geraardsbergse binnenstad verborgen zit. Dergelijke archeologische gegevens zijn onontbeerlijk bij de reconstructie

van een complete stadsgeschiedenis en van de historische topografie. Terzelfder tijd is ook duidelijk geworden hoe kwetsbaar dit stedelijk bodemarchief kan zijn: bij gebrek aan gestructureerde controle en zonder begeleiding van bouwverven geraakt deze unieke informatiebron snel aangetast en dreigt onherroepelijk verloren te gaan. Niettegenstaande het kleinschalig karakter levert onderzoek op dergelijke bouwverven in de oude binnenstad vaak cruciale informatie op en verdienen deze locaties meer dan ooit onze archeologische aandacht.

Johan Deschieter en Tineke De Wandel (m.m.v. Vera Ameels en dr. Koen De Grootte van het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (VIOE)).

De auteurs bedanken Jan Van de Pontseele (Geraardsbergse Erfgoedraad) en Jan Coppens (erfgoedambtenaar) voor het verstrekken van informatie en voor hun interesse bij dit onderzoek.

Detail van het Sanderusaquarel van het Miniemenklooster, het huidige Sint-Catharina-college. Hieruit blijkt het landelijke karakter van de benedenstad in de 17de eeuw. Uiterst rechts merken we de huizen van de Grotestraat. Tussen deze straat en de scheidingsmuur van het klooster zien we akkers, tuinen en boomgaarden. Rechts van de toren van de Sint-Catharinakerk ziet men van links naar rechts de torens van het Sint-Janshospitaal, de Sint-Bartholomeuskerk en van het O.-L.-Vrouwshospitaal. Links van de toren de begijnhofkerk (afb. 4). (Koninklijke Bibliotheek Brussel).